

Riistantutkimuksen tiedote 203:1-7. Helsinki 22 .8.2005

Suurpetojen lukumäärä ja lisääntyminen vuonna 2004

Ilpo Kojola, Elisa Määttä ja Harri Hiltunen

Suomessa oli vuoden 2004 lopulla arviolta 810–850 karhua, 185–200 sutta, 135–140 ahmaa ja 1050–1100 ilvestä. Susien ja ilvesten lukumäärä on edelleen jatkanut runsastumistaan ja oli selkeästi suurempi kuin vuonna 2003. Karhukantamme aiempi selkeä voimistuminen taittui jo 1990-luvun lopulla. Ahmakanta on hienokseltaan voimistunut. Suurpetojen runsauskehityksessä on ollut huomattavia alueellisia eroja. Karhukannassa oli vuonna 2004 noin 150–170, susikannassa 65–70, ahmakannassa 30–40 ja ilveskannassa 250–270 pentua. Arviot suurpetojen lukumääristä ja lisääntymisestä pohjautuivat pääasiallisesti suurpetoyhdyshenkilöiden tuottamaan havaintoaineistoon. Havaintoja ilmoitettiin yhteensä 19325, enemmän kuin kertaakaan aiemmin nykymuotoisen tiedonkeruujärjestelmän aikana. Havaintomäärän kasvu johtuu ensisijaisesti susi- ja ilveshavaintojen määrän kasvusta. Karhu- ja susikanta keskittyi voimakkaasti Pohjois-Karjalaan ja muihin Itä-Suomen riistanhoitopiireihin. Suden läntisimmät pesinnät todettiin Ruotsinkielisen Pohjanmaan ja Keski-Suomen riistanhoitopiireissä. Ilveskanta runsastui lähes kaikissa riistanhoito-piireissä.

Erikoistutkija Ilpo Kojola, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Tutkijantie 2 A, 90570 Oulu, puh. 0205 751411, tutkimussihteeri Elisa Määttä ja Harri Hiltunen, Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitos, Ohtaojantie 19, 93400 Taivalkoski.

Arvio karhun, suden, ahman ja ilveksen runsaudesta ja lisääntymistuloksesta vuonna 2004 perustuu pääasiallisesti vapaaehtoisen havainnoitsijaverkoston kirjaamiin havaintoihin. Vuoden 2004 aineistossa oli 4626 karhuhavaintoa, 4304 susihavaintoa, 9514 ilveshavaintoa ja 882 ahmahavaintoa. Runsaus-arvioissa otetaan huomioon tutkimustieto lajikohtaisesta, eri sukupuolille ja ikäryhmille ominaisesta liikkuvuudesta ja elinpiirien koosta eri vuodenaikoina. Havaintoaineistoa täydentävää tietoa saatiin seuraamalla GPS- ja radiolähettimillä varustettuja karhuja ja susia. Susikannan arviointiin antoi lähettimillä varustettujen yksilöiden seuranta merkittävän lisääaineiston Kainuussa, Pohjois-Karjalan pohjoisosissa ja Pohjois-Savossa. Yhteensä yhdeksällä pesimäreiviirillä eleli yksi tai useampi vuonna 1999 pannoitettu susi. Näistä kahdeksan sijaitsi Itä-Suomessa. Susikanta-arviossa otettiin huomioon myös viime vuosien saaliin ikärakennetta koskevat tiedot.

Tässä tiedotteessa esitetään arviot suurpetojen vähimmäismääristä kuudella eri kannanhoitoalueella (taulukko 1) ja vähimmäistiheydet 50 x 50 km ruuduilla sekä tarkastellaan lisääntymistietoja koko maan osalta riistanhoitopiireittäin (kuva 1). Lopuksi esitetään vähimmäiskantojen kehitys kaudella 1978–2004 (kuva 2).

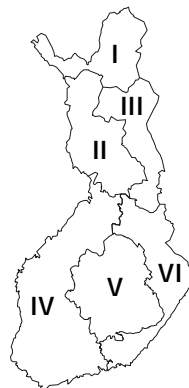
Vakaa karhukanta

Havaintojen lukumääriin vaikuttaa itse karhutiheyden lisäksi havainnoinnin kattavuuden ajallinen ja alueellinen vaihtelu. Karhusta tehtiin nyt 9,4 % enemmän havaintoja kuin vuonna 2003. Havaintomäärä kasvoi itäisellä kannanhoitoalueella. Kainuussa havaintoja kirjattiin 24 % (256) Pohjois-Karjalassa 27 % (1479) ja Kymessä 26 % (664) enemmän kuin vuonna 2003. Sisä-Suomen havaintomäärä (1414) oli 8 % pienempi kuin vuonna 2003. Havaintomäärä kasvoi hienokseltaan Keski-Suomen riistanhoitopiirissä (3 %), mutta väheni muissa Sisä-Suomen piireissä (Etelä-Savo -16 %, Pohjois-Savo -13 %). Läntisen Suomen alueelta ilmoitettiin 499 havaintoa, mikä on 22 % vähemmän kuin vuonna 2003 (638 havaintoa). Koko maan havaintomäärä oli edelleen pienempi kuin vuosina 1998–2000. Poronhoitoalueella havaintoja kirjattiin 23 % vähemmän kuin vuonna 2003.

Karhujen kokonaislukumäärä on noin kymmenen kertaa suurempi kuin vuotta nuorempien pentueiden lukumäärää. Karhukantaa koskevan arvion suhteen

Taulukko 1. Suurpetojen vähimmäislukumäärä kannanhoitoalueittain vuoden 2004 lopussa.

Alue	Karhu	Susi	Ahma	Ilves
Pohjoinen poronhoitoalue (I)	50	8	50	5
Läntinen poronhoitoalue (II)	60	2	5	20
Itäinen poronhoitoalue (III)	80	5	15	25
Läntinen Suomi (IV)	70	15	15	350
Sisä-Suomi (V)	200	45	10	320
Itäinen Suomi (VI)	350	110	40	330
Yhteensä	810	185	135	1050

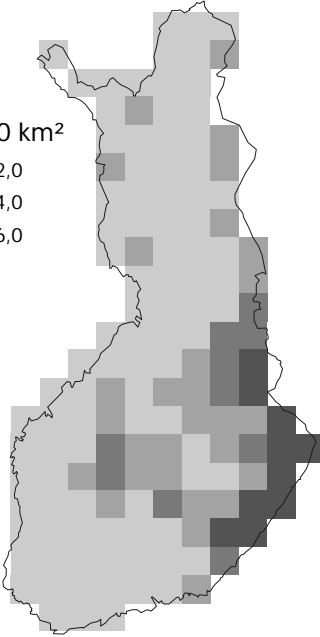
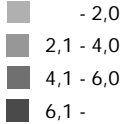

on huomattava, että vähimmäisarvio koskee loppuvuoden lukumäärää, jota Itä-Suomessa pienentää syksyllä tapahtuva karhujen siirtyminen Venäjän puolelle talvehtimaan. Kesällä itäisen Suomen karhukanta on varovaisesti arvioiden 30-40 % suurempi kuin loppuvuodesta. Arvio vähimmäiskannasta (810) on hieman suurempi kuin vuoden 2003 arvio (800). Poronhoitoalueen karhukanta (vähimmäisrunsaus 190–200 karhua) muodosti 23 % koko maan karhujen lukumäärästä. Läntisen kannanhoitoalueen osuus oli 9 %, Sisä-Suomen 25 % ja itäisen kannanhoitoalueen 43 %. Kannantiheys oli suurimmillaan itärajan tuntumassa (kuva 1).

Koko maassa tavattiin vähintään 85 karhupentuetta. Riistanhoitopiiriokohtaiset runsauserot kuvastuvat vuotta nuorempien pentueiden lukumääriä koskevista arvioista: Pohjois-Karjala 23–25, Lappi 14–16, Kainuu 11–13, Etelä-Savo 8–10, Keski-Suomi 7–9, Kymi 7–9, Pohjois-Savo 5–7 ja Oulu 3–5. Koko läntisen Suomen kannanhoitoalueella havaittiin yhteensä 7–10 pentuetta. Pentuehavaintojen osuus kaikista alueella tehdyistä karhuhavainnoista oli Länsi- ja Pohjois-Suomessa alempi kuin itäisissä riistanhoitopiireissä (Länsi-Suomen kannanhoitoalue 6,8 %, Etelä-Savo 9,7 %, Kainuu 9,4 %, Keski-Suomi 7,1 %, Kymi 9,5 %, Lappi 7,4 %, Pohjois-Karjala 9,1 % ja Pohjois-Savo 8,3 %). Nämä tunnusluvut pitävät yhtä Suomen karhukannan saalisrakennetietojen kanssa, sillä naaraiden osuus karhusaalissa vähenee kohti länttä ja pohjoista. Kaiken kaikkiaan karhukannassa oli noin 150–170 pentua.

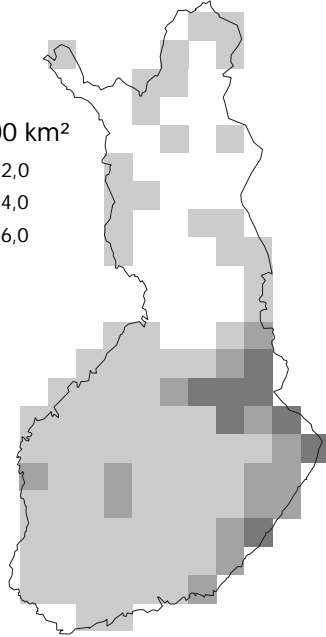
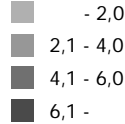
Karhu

Yks./1000 km²

Susi

Yks./1000 km²

Kuva 1. Suurpetojen esiintymistiheys (yksilöä/1000 km²) 50x50 km:n yhtenäiskoordinaattiruudutittain vuoden 2004 lopussa.

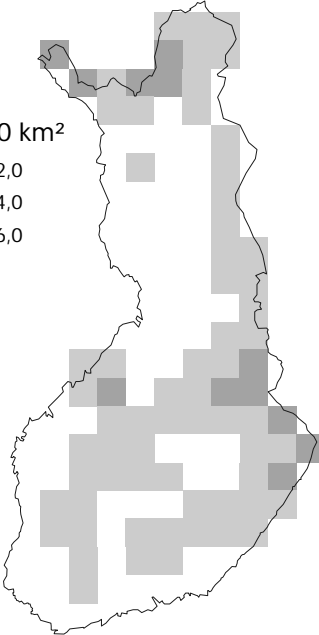
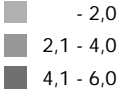
Susi runsastunut

Susihavaintoja ilmoitettiin kaksi kertaa enemmän kuin vuonna 2003. Lisäys oli selkein läntisessä Suomessa, missä tehtiin yli kolminkertainen määrä (723) havaintoja vuoteen 2003 verrattuna (197). Sisä-Suomessa havaintomäärä (1239) oli noin kaksi kertaa suurempi kuin vuonna 2003 (676). Sekä Länsi- että Sisä-Suomessa havainnot keskittyivät voimakkaasti tunnetuille pesimäreiviireille. Itäisen Suomen kannanhoitoalueella havaintomäärä oli noin puolitoistakertainen vuoteen 2003 verrattuna (2304/1564).

Suomessa arvioitiin elelleen vuoden 2004 loppupuolella noin 185–200 sutta. Arvio pohjautuu havaittujen pesintöjen määrään sekä tutkimustietoon pentuekoosta ja kannan rakenteesta. Susikanta on runsastunut niin, että vähimmäiskanta-arvio (185) on lähes kaksinkertainen vuoden 1998 arvioon (95) verrattuna (kuva 2).

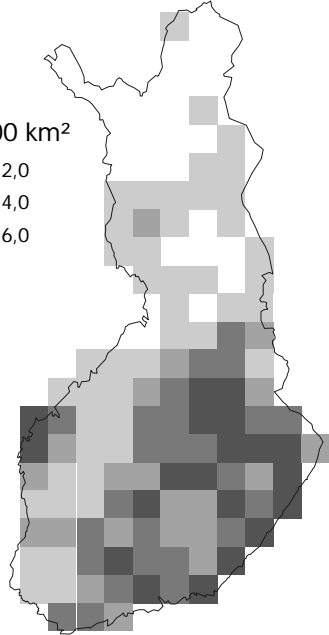
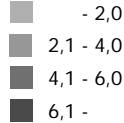
Ahma

Yks./1000 km²

Ilves

Yks./1000 km²

Suomessa todettiin 16 suden pesintää vuonna 2004. Pesinnät keskittyivät Kainuuseen ja Pohjois-Karjalaan. Pesäpaikan sijainnin perusteella Kainuussa oli neljä pesintää, Pohjois-Karjalassa kuusi. Kaksi pesintää todettiin Pohjois-Savon riistanhoitopiirissä. Etelä-Savon ja Kymen alueella oli yhteensä vähintään kaksi pesintää. Läntisimmät pesinnät todettiin Ruotsinkielisen Pohjanmaan ja Keski-Suomen riistanhoitopiireissä. Kaiken kaikkiaan Suomen susikannassa oli arviolta 65–70 Suomessa syntynyttä pentua. Mainitun 16 pesinnan lisäksi itärajalla liikuskelii Suomen puolella viisi pentuetta, joiden arvioitiin syntyneen Venäjällä.

Hitaasti runsastuva ahmakanta

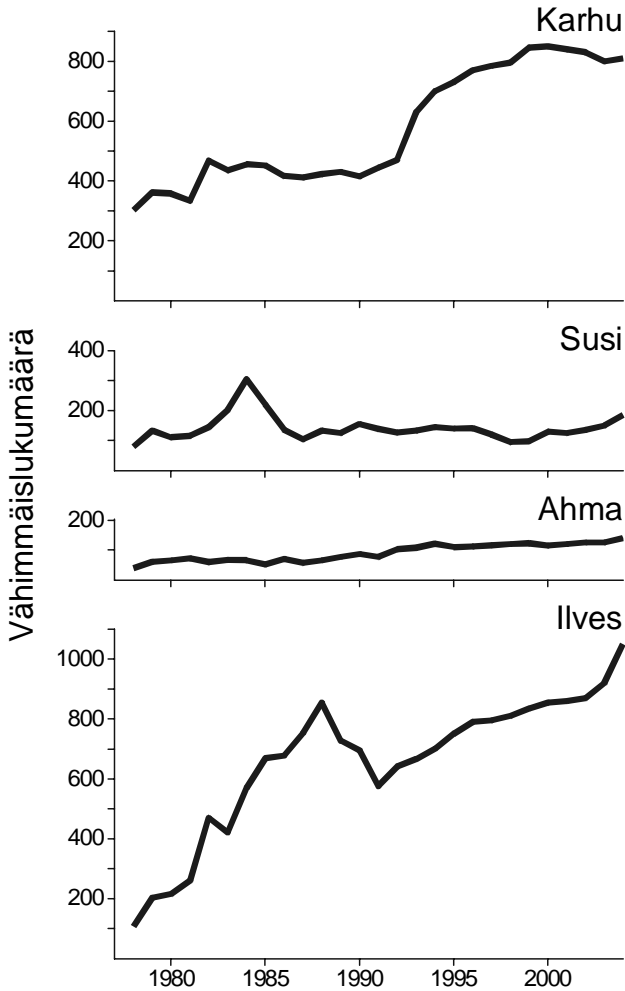
Ahmasta tehtiin 883 havaintoa, 8 % enemmän kuin vuonna 2003. Suomessa eleli vuoden 2004 lopulla 135–140 ahmaa. Ahmakannasta runsas puolet (52 %) eleli poronhoitoalueella, missä kanta keskittyi alueen pohjoosiin

(taulukko 1). Itäisen Suomen osuus Suomen ahmakannasta oli 30 %, Sisä-Suomen 7 % ja läntisen Suomen 11 %. Läntisen Suomen ahmakanta keskittyi Pohjanmaan riistahoitopiirin koillisosiin ja Oulun riistanhoitopiirin eteläosiin (kuva 1).

Pesivä ahmakanta keskittyy pohjoiselle poronhoitoalueelle sekä Kainuun eteläosien, Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon pohjoisosien muodostamalle alueelle. Pentuehavainnot tehtiin myös Pohjanmaan ja Keski-Suomen riistanhoitopiireissä. Pohjoisella poronhoitoalueella oli arviolta noin 8-10 ahman pesintää. Poronhoitoalueen ulkopuolisen Suomen alueella todettiin seitsemän pentuetta.

Ilveksiä aiempaa enemmän

Ilveshavaintoja tehtiin 37 % enemmän kuin vuonna 2003. Havaintomäärä kasvoi kaikilla poronhoitoalueen eteläpuolisilla kannanhoitoalueilla (itäinen Suomi 42 %, Sisä-Suomi 40 %, läntinen Suomi 31 %). Suomessa esiintyi vuoden 2004 lopulla vähintään 1050–1100 ilvestä. Kanta on kasvanut runsaat 30 % vuosina 1996–2004. Ilveskanta jakautui melko tasaisesti itäisen Suomen (31 %), Sisä-Suomen (30 %) ja läntisen Suomen (33 %) välille. Poronhoitoalueella esiintyi noin 5 % Suomen ilveskannasta. Suomessa tavattiin vuoden 2004 loppupuolella vähintään 170 ilvespentuetta. Tämä määrä täydentyy vuoden 2005 ensimmäisen havaintojakson aikana tehtyjen pentuehavaintojen pohjalta. Ilveskannassa oli arviolta 250–270 pentua. Riistanhoitopiirikohtaisesti ilvesten runsaus kuvastuu pentueiden lukumääriä koskevista arvioista: Pohjois-Savo 33, Pohjois-Karjala 31, Kymi 15, Etelä-Savo 13, Pohjois-Häme 12, Etelä-Häme 12, Uusimaa 12, Keski-Suomi 10, Kainuu 10, Ruotsinkielinen Pohjanmaa 10, Pohjanmaa 6, Satakunta 4 ja Varsinais-Suomi 1.

Kuva 2. Suurpetojen vähimmäislukumäärän kehitys Suomessa vuosina 1978–2004.